

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ประเด็นการจัดเวทีครั้งที่ 1

ภาคผนวก ข แบบประเมินก่อนและหลังการเรียนรู้

ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ง ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ภาคผนวก จ ประเด็นการจัดเวทีครั้งที่ 2

ภาคผนวก ฉ รายละเอียดของหลักสูตร

ภาคผนวก ก ประเด็นการจัดเวที ครั้งที่ 1

ประเด็นการจัดเวทีเพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานของกลุ่มและผู้สูงวัย
เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูง
วัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี

1. สภาพพื้นฐานของกลุ่มผู้สูงวัย
2. การบริโภคของผู้สูงวัย
3. สุขภาวะของผู้สูงวัย
4. การเรียนรู้ของผู้สูงวัย
5. สรุปและนำเสนอผลการจัดเวทีเพื่อสังเคราะห์สภาพพื้นฐานของกลุ่มและผู้สูงวัย เพื่อพัฒนา
หลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่
สุขภาวะ

ภาคผนวก ข แบบประเมินก่อนและหลังการเรียนรู้

แบบประเมินก่อนการเรียนรู้

เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย
วัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย

คำชี้แจง แบบทดสอบส่วนนี้ขอให้ท่านพิจารณาว่าข้อความใดถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยตอบว่า ผิด หรือ ถูก กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความเข้าใจของท่าน

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
1. เกษตรอินทรีย์ คือ การทำเกษตรแผนใหม่ที่ใช้สารเคมีในระดับที่ปลอดภัยได้		✓
2. น้ำหมักชีวภาพได้จากการนำเศษพืช สัตว์ เศษอาหาร กับน้ำตาลมาหมักรวมกันใส่ภาชนะปิดฝา	✓	
3. การปลูกพืชหมุนเวียนช่วยประโยชน์ด้านการปรับปรุงดิน	✓	
4. เกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมรักษาสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีระบบจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์	✓	
5. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นเวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด		✓
6. หลักการของการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) ความปลอดภัยและสุขภาพ 2) สิ่งแวดล้อม 3) ความเป็นธรรมกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม 4) ความใส่ใจกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม	✓	
7. สภาพแวดล้อมภายใต้ขอบเขตที่กำหนด เรียกว่าระบบนิเวศ	✓	
8. การใช้กััดกแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีกล		✓
9. สิ่งที่ย่อยย่อยและการแปรสภาพของเศษพืชและเศษวัสดุ คือ จุลินทรีย์	✓	
10. การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การใช้พลาสติคคลุมดิน เรียกว่าการห่มดิน		✓
11. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	✓	
12. วิถีชีวิตแบบพอเพียงและยั่งยืน คือ การเปลี่ยนจากสารเคมีมาใช้วิถีทางธรรมชาติ	✓	
13. เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง	✓	
14. การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน		✓
15. ประโยชน์ของการรับประทาน ผักและผลไม้หลากหลายสี คือ ช่วยให้ร่างกายของเราแข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน	✓	

แบบประเมินหลังการเรียนรู้

เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย
วัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย
คำชี้แจง แบบทดสอบส่วนนี้ขอให้ท่านพิจารณาว่าข้อความใดถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยตอบว่า ผิด หรือ ถูก กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความเข้าใจของท่าน

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
1. เกษตรอินทรีย์ คือ การทำเกษตรแผนใหม่ที่ใช้สารเคมีในระดับที่ปลอดภัยได้		✓
2. น้ำหมักชีวภาพได้จากการนำเศษวัชพืช สัตว์ เศษอาหาร กับน้ำตาลมาหมักรวมกันในภาชนะปิดฝา	✓	
3. การปลูกพืชหมุนเวียนช่วยประโยชน์ด้านการปรับปรุงดิน	✓	
4. เกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมรักษาสสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีระบบจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติหลีกเลี่ยง การใช้สารสังเคราะห์	✓	
5. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นเวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด		✓
6. หลักการของการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) ความปลอดภัยและสุขภาพ 2) สิ่งแวดล้อม 3) ความเป็นธรรมกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม 4) ความใส่ใจกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม	✓	
7. สภาพแวดล้อมภายใต้ขอบเขตที่กำหนด เรียกว่าระบบนิเวศ	✓	
8. การใช้กััดักแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีกล		✓
9. สิ่งที่ย่อยย่อยและการแปรสภาพของเศษพืชและเศษวัสดุ คือ จุลินทรีย์	✓	
10. การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การใช้พลาสติกคลุมดิน เรียกว่าการห่มดิน		✓
11. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	✓	
12. วิถีชีวิตแบบพอเพียงและยั่งยืน คือ การเปลี่ยนจากสารเคมีมาใช้วิถีทางธรรมชาติ	✓	
13. เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง	✓	
14. การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรม เป็นพื้นฐาน		✓
15. ประโยชน์ของการรับประทาน ผักและผลไม้หลากหลายสี คือ ช่วยให้ร่างกายของเรา แข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน	✓	

เฉลยแบบประเมินก่อนและหลังเรียน

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
1. เกษตรอินทรีย์ คือ การทำเกษตรแผนใหม่ที่ใช้สารเคมีในระดับที่ปลอดภัยได้ <u>เฉลย</u> เกษตรอินทรีย์หลักการที่สำคัญคือการทำไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด		✓
2. น้ำหมักชีวภาพได้จากการนำเศษพืช ผัก เศษอาหาร กับน้ำตาลมาหมักรวมกันใส่ภาชนะปิดฝา	✓	
3. การปลูกพืชหมุนเวียนช่วยประโยชน์ด้านการปรับปรุงดิน	✓	
4. เกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมรักษาสสมดุลของธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีระบบจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติหลีกเลี่ยง การใช้สารสังเคราะห์	✓	
5. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นเวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด <u>เฉลย</u> การใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน ๆ ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด		✓
6. หลักการของการทำเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) ความปลอดภัยและ สุขภาพ 2) สิ่งแวดล้อม 3) ความเป็นธรรมกับคน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม 4) ความใส่ใจกับ คน สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม	✓	
7. สภาพแวดล้อมภายใต้ขอบเขตที่กำหนด เรียกว่าระบบนิเวศ	✓	
8. การใช้กั๊กแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีกล <u>เฉลย</u> การใช้กั๊กแสงไฟเป็นการป้องกันและกำจัดแมลงโดยวิธีทางฟิสิกส์		✓
9. สิ่งที่ย่อยย่อยและการแปรสภาพของเศษพืชและเศษวัสดุ คือ จุลินทรีย์	✓	
10. การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การใช้พลาสติกคลุมดิน เรียกว่าการห่มดิน <u>เฉลย</u> การปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์ คือ การนำเศษใบไม้ เศษฟาง เศษหญ้า ที่แห้งมา คลุมบริเวณโคนต้น เรียกว่าการห่มดิน		✓
11. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี		✓
12. วิถีชีวิตแบบพอเพียงและยั่งยืน คือ การเปลี่ยนจากสารเคมีมาใช้วิธีทางธรรมชาติ	✓	
13. เป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง	✓	
14. การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรม เป็นพื้นฐาน		✓
15. ประโยชน์ของการรับประทาน ผักและผลไม้หลากหลายสี คือ ช่วยให้ร่างกายของเรา แข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน	✓	

ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่ สภาวะของผู้สูงวัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี

คำชี้แจง

1. ขอให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบข้อมูลตามความเป็นจริงที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน โดยโครงการจะนำเสนอข้อมูลคำตอบในภาพรวม ดังนั้นคำตอบทั้งหมดจึงไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน และโครงการจะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนรู้ทางไกล “รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สภาวะของผู้สูงวัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี” ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

ดังนั้นโครงการขอความร่วมมือให้ท่านตอบคำถามให้ครบทุกข้อเพื่อจะได้คำตอบที่สมบูรณ์สำหรับการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนรู้และความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามหลักสูตรของผู้เรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่
คุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ตอนที่ 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม
ระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขณะนี้
คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณมา ณ

คณะผู้ศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนรู้

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุของท่าน ปี
3. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	☐ ปวส./อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี	☐ อื่นๆ (ระบุ)
4. ท่านมีวัตถุประสงค์หรือความต้องการประการใดในการเข้าร่วมเรียนรู้หลักสูตรนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เพื่อเพิ่มพูนความรู้	☐ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการทำงานปัจจุบัน
☐ เพื่อเสริมอาชีพเดิม	☐ เพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่
☐ ได้ประกาศนียบัตร/วุฒิปัตรี	☐ อื่นๆ (ระบุ)
5. ผลที่ได้รับจากการเรียนตามหลักสูตรนี้ มีประโยชน์ต่อตัวท่านมากน้อยเพียงใด

☐ น้อยที่สุด	☐ น้อย	☐ ปานกลาง	☐ มาก	☐ มากที่สุด
6. ท่านมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ ในระดับใด

☐ น้อยที่สุด	☐ น้อย	☐ ปานกลาง	☐ มาก	☐ มากที่สุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความเหมาะสม				
	มาก ที่สุด	4	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5		3	2	1
1. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถอธิบายหลักแนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และระบุคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยได้					

ข้อความ	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบได้					
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบอกถึงความตั้งใจและความคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติตน ในวิถีเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ และนำแผนการดำเนินชีวิตของตน ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนไปปฏิบัติได้					
4. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสู่วิถี เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย ได้					
5. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การบูรณาการร่วมกันขององค์กรภาคีต่างๆ ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น และภาคสถาบันการศึกษาในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร

ท่านเห็นว่าเนื้อหาวิชาของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. หมวดวิชากระบวนทัศน์และวิฤทธิศาสตร์อินทรีย์ (รหัส 01)					
1.1 วิฤทธิศาสตร์กิจพอเพียง					
1.2 วิชาการศึกษาปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และโลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลง					
1.3 วิชาวิฤทธิศาสตร์อินทรีย์					
1.4 วิชาการศึกษาจัดการกระบวนกรเรียนรู้อ					
1.5 วิชากรณีสึกษากรลุ่มตัวอย่าง					
2. หมวดวิชาการศึกษาผลิตอาหารปลอดภัยและฤทธิศาสตร์อินทรีย์และการตลาด (รหัส 02)					
2.1 วิชาการศึกษาจัดการดินและปุ๋ย					
2.2 วิชาจุลินทรีย์					
2.3 วิชาการศึกษาจัดการน้ำ					
2.4 วิชาการศึกษาจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม					
2.5 วิชาการศึกษาจัดการศัตรูพืช					
2.6 วิชาการศึกษาจัดการตลาดชุมชนและการกระจายสินค้า					
2.7 วิชากรณีสึกษากรลุ่มตัวอย่าง					
3. หมวดวิชาการศึกษาดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย (รหัส 03)					
3.1 วิชาการศึกษาดูแลสุขภาพของผู้สูงวัย					
4. หมวดวิชาสารบบันเทิง (รหัส 04)					
4.1 วิชาผู้นำกับการพัฒนา					

**ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ คุณสมบัติ
ของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน**

ท่านเห็นว่าสื่อ อุปกรณ์ เอกสาร สถานที่ คุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงาน
สนับสนุน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1. สื่อวีดิทัศน์เพื่อใช้ในการเรียนรู้					
2. อุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ					
3. เอกสาร เช่น คู่มือแนวทางการเรียนรู้ประจำ หลักสูตร บันทึกการออกแบบกระบวนการ บันทึกผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น					
4. สถานที่ในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่ม					
5. คุณสมบัติของผู้เรียนรู้					
5.1 มีความมุ่งมั่นและต้องการทำเกษตร ปลอดภัย เกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้ สูงวัย และการพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ตนเอง					
5.2 มีเวลาและตั้งใจในการจะเข้าเรียนรู้และ สามารถเข้าร่วมเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ					
5.3 สามารถรวมกลุ่มผู้สนใจที่จะเรียนรู้ ร่วมกันในแต่ละกลุ่ม ชุมชน หรือองค์กรได้					

ข้อความ	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
6. คุณสมบัติของผู้จัดการเรียนรู้ประจำพื้นที่					
6.1 ช่วยวางแผนในการเรียนรู้					
6.2 ช่วยอำนวยความสะดวกและจัด กระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนรู้					
6.3 ช่วยสรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีทักษะในการเป็นวิทยากร กระบวนการ					
7. คุณสมบัติของทีมงานสนับสนุนจากโครงการ					
7.1 การอำนวยความสะดวกในการติดต่อ ประสานงานกับพื้นที่					
7.2 การช่วยเหลือในการแก้ปัญหา					
7.3 การสนับสนุนในการประสานงานกับ ชุมชนและภาคอื่นๆ					

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร

ท่านเห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
1. กำหนดเวลาการเรียนรู้ (5 เดือน)						
2. ช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ (ตาม ความเหมาะสมของพื้นที่)						
3. การสมัครและลงทะเบียนเรียน						

ข้อความ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงอย่างไร
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
4. การเรียนรู้ในเนื้อหาโดยใช้สื่อวีดิทัศน์						
5. การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง						
6. การวัดผลการสำเร็จการเรียนรู้ โดยกลุ่มผู้เรียนรู้						

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ท่านเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ข้อความ	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1. มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทศน์เข้าสู่วิถี เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุข ภาวะของผู้สูงวัย					
2. มีการเสริมสร้างกิจกรรม เพิ่มรายได้ ลด รายจ่าย ลดหนี้สินและลดต้นทุนการผลิต					
3. มีการทำแผนปฏิบัติการพัฒนาของตนเอง กลุ่ม/ชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตร อินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย ในทุกระบบ					
4. สามารถพึ่งพาตนเอง มีความทุกข์น้อยลง มี ความสุขมากขึ้น					

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ

นอกจากการเรียนรู้ของหลักสูตรนี้ ท่านได้เรียนรู้ในกิจกรรมรูปแบบอื่นๆ หรือไม่

กิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ	มี	ไม่มี
1. การทำแปลงทดลอง/ทดสอบ/วิจัย		
2. การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม		
3. การเรียนรู้ออนไลน์ ทางไอที		
4. การเข้าร่วมอบรมของหน่วยงานต่างๆ		
5. การประชุมกันในกลุ่ม		
6. การดูงาน ทัศนศึกษา		
7. การประชุม สัมมนาต่างๆ		
8. การเชิญผู้รู้มาบรรยายในกลุ่ม		
9. อื่นๆ (ระบุ)		

ตอนที่ 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ท่านเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิมอยู่ในระดับใด

ประเด็น	ระดับการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับบุคคล					
1.1 ความรู้ด้านเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย					

ประเด็น	ระดับการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1.2 ทักษะ/ความเห็นด้วยของท่านในการทำเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย					
1.3 มีทักษะในการทำเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย					
2. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับกลุ่ม					
2.1 การทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม					
2.2 ผลสำเร็จของกลุ่ม					
2.3 ความสามัคคีร่วมมือกันของสมาชิก					
2.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของสมาชิก					
3. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับชุมชน					
3.1 การยอมรับของคนอื่นในชุมชน					
3.2 การมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน					
3.3 การมีเครือข่ายกับกลุ่มอื่นๆ นอกชุมชน					
3.4 การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน					
4. มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
4.1 การยอมรับของหน่วยงานอื่นๆ					
4.2 การทำงานและประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ					
4.3 การเป็นตัวอย่างและต้นแบบให้กับหน่วยงาน					
4.4 การให้ข้อเสนอแนะหรือผลักดันในเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานอื่นๆ					

ตอนที่ 9 ข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนรู้โครงปอดกัยและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของ
ผู้สูงวัย

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ง ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี

1. ด้านความเหมาะสม
 - 1) ประเด็นการเรียนรู้
 - 2) รูปแบบการเรียนรู้
 - 3) วิธีการเรียนรู้
 - 4) ช่องทางและเครื่องมือการเรียนรู้
 - 5) ช่วงเวลาและระยะเวลาการเรียนรู้
 - 6) การสนับสนุน
 - 7) อื่นๆ
2. ด้านประโยชน์
 - 1) ประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สูงวัย
 - 2) ประโยชน์ต่อชุมชน
 - 3) อื่นๆ
3. ด้านความพึงพอใจ
 - 1) ด้านการเรียนรู้
 - 2) ด้านผลลัพธ์
 - 3) ด้านการสนับสนุน
 - 4) อื่นๆ
4. ปัญหา อุปสรรค และการแก้ไขปัญหา
5. แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย

ภาคผนวก จ ประเด็นการจัดเวที ครั้งที่ 2

ประเด็นการจัดเวทีเพื่อสังเคราะห์รูปแบบ

เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยในจังหวัดนนทบุรีและชลบุรี

1. นำเสนอผลการวิจัยแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง โดยมีเอกสารการสรุปสาระสำคัญและรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัยที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้
2. ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องร่วมระดมสมอง อภิปราย และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพของผู้สูงวัย ในด้านต่างๆ ดังนี้
 - 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 - 2) เนื้อหาของหลักสูตร
 - 3) สื่อ อุปกรณ์ เอกสาร และสถานที่ คุณสมบัติของผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ และทีมงานสนับสนุน
 - 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร
 - 5) กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบอื่นๆ
 - 6) มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
3. สรุปและนำเสนอผลการจัดเวทีเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาพ

ภาคผนวก ฉ รายละเอียดของหลักสูตร

บันทึกของผู้จัดการเรียนรู้

1. คำแนะนำและบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนบุคคล

คำแนะนำกิจกรรมส่วนบุคคล

ตัวอย่างคำถาม เมื่อท่านได้ชมสื่อในประเด็นสาระหลัก (สื่อพื้นฐาน) และประเด็นสาระเลือก (สื่อเลือก) หรือการบรรยาย แล้วให้ท่านบันทึกข้อคิดเห็นในบันทึกกิจกรรมส่วนบุคคลดังนี้

1. ท่านได้เรียนรู้อะไรบ้างจากสื่อวีดิทัศน์หรือการบรรยายในแต่ละเรื่อง
2. สื่อวีดิทัศน์ที่ท่านชมมีความเหมือนและความต่างกับตัวท่านอย่างไร
3. ท่านจะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในประเด็นใดบ้าง อย่างไร
4. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างหลังจากชมสื่อวีดิทัศน์หรือการเรียนรู้

บันทึกกิจกรรมส่วนบุคคลของผู้เรียนรู้

หมวดวิชา

เรื่องที่

เรียนรู้.....

1. สิ่งที่ได้เรียนรู้

2. สื่อวีดิทัศน์ที่ท่านชมมีความเหมือนและความต่างกับตัวท่านอย่างไร

3. ความรู้ที่จะนำไปใช้กับตัวท่านเรื่องอะไร/อย่างไร

4. ข้อเสนอแนะต่อการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัน/เดือน/ปี/...../.....

2. คำแนะนำและบันทึกกิจกรรมสัมมนากลุ่ม

คำแนะนำกิจกรรมสัมมนากลุ่ม (ตัวอย่างคำถาม)

1. เมื่อท่านได้ร่วมสัมมนาแล้วท่านได้ข้อคิดและความรู้อะไรบ้างที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
2. ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมสัมมนาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

บันทึกกิจกรรมการสัมมนา

1. ข้อคิดและความรู้ที่ได้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมสัมมนาและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัน/เดือน/ปี/...../.....

รายงานผลการเรียนรู้
ตามหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์
สู่สุขภาพของผู้สูงวัย

ศูนย์การเรียนรู้.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์..... โทรสาร..... E-mail.....

1. ชื่อผู้จัดการเรียนรู้

2. ระยะเวลาการเรียนรู้

 ช่วงที่ 1 วันที่.....เดือน.....ปี..... ถึง วันที่.....เดือน.....ปี.....

 รวม.....สัปดาห์

 ช่วงที่ 2 วันที่.....เดือน.....ปี..... ถึง วันที่.....เดือน.....ปี.....

 รวม.....สัปดาห์

3. รายชื่อผู้เรียนรู้และผ่านการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	อายุ	ผลการเรียนรู้	
			ผ่าน	ไม่ผ่าน
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

รวมผู้เรียนรู้.....คน ผ่านการเรียนรู้.....คน ไม่ผ่านการเรียนรู้.....คน

ความคิดเห็นของผู้จัดการเรียนรู้ (สรุปผลการเรียนรู้ในด้านความรู้ ความเข้าใจ การนำไปปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์ตนเองและเพื่อส่วนร่วม)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นของผู้เรียนรู้ (ประโยชน์ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง ครอบครัว และ ชุมชน โดยประเมินในภาพรวม)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

ผู้จัดทำรายงาน

...../...../.....

ข้อมูลผู้จัดการเรียนรู้
หลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์
สู่สุขภาวะของผู้สูงวัย

ศูนย์เรียนรู้
 เลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด

❖ **ข้อมูลส่วนบุคคล**

1. (นาย/นาง/นางสาว) ชื่อ นามสกุล อายุ ปี
2. เลขที่บัตรประชาชน - - - -
3. ที่อยู่ติดต่อได้
 เลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ
 จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

E - mail.....

4. ที่อยู่สำหรับจัดส่งเอกสาร ที่อยู่ศูนย์เรียนรู้ ที่อยู่ติดต่อได้

❖ **ข้อมูลพื้นฐานของผู้จัดการเรียนรู้ (วิทยากรกระบวนการ)**

1. ระดับการศึกษา ป.4-ป.6 (ป.7) มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรีขึ้นไป
2. การประกอบอาชีพในปัจจุบัน
 - 1) อาชีพ ตำแหน่ง
 - 2) สถานที่ทำงาน/หน่วยงาน
 หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด
3. ประสบการณ์การทำงานอาสาสมัคร/สาธารณกุศลที่ผ่านมา
 - 1) ตำแหน่ง/หน้าที่
 - 2) หน่วยงาน/องค์กร
4. ประสบการณ์เป็นวิทยากรกระบวนการ/จัดการเรียนรู้ ปี

❖ **ข้อมูลศูนย์การเรียนรู้**

1. จำนวนผู้เรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ รวม คน
2. สถานที่จัดการเรียนรู้ สถานที่.....
 หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด
3. นอกจากเป็นอาสาสมัครในศูนย์เรียนรู้แห่งนี้แล้ว ท่านสามารถให้การช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้ในที่อื่น ๆ ได้หรือไม่
 1.ไม่ได้
 2. ได้ โดยมีขอบเขตดังนี้ ในตำบล ในอำเภอ ในจังหวัด ที่ท่านทำงานอยู่
 ข้าพเจ้ามีความประสงค์เป็นอาสาสมัครจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรหลักสูตรการเรียนรู้ทางไกลด้วยกระบวนการกลุ่มด้านอาหารและเกษตรอินทรีย์สู่สุขภาวะของผู้สูงวัยได้จนครบตามหลักสูตร

ลงชื่อ วิทยากรกระบวนการ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้อคิดสำหรับวิทยากรกระบวนการ/ผู้จัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรดังกล่าวนี้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น วิทยากรกระบวนการ ผู้ช่วยชุมชน หรืออาสาสมัครที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเอื้ออำนวยต่อผู้เรียน โดยมีข้อคิดต่อผู้จัดการเรียนรู้ ดังนี้

วิทยากรกระบวนการ (Facilitator) คือใคร

คำว่า “วิทยากรกระบวนการ” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Facilitator” ซึ่งมาจากคำว่า Facilitate แปลว่า ความง่าย ความสะดวก การทำให้ง่าย การทำให้สะดวก เพราะฉะนั้นคำว่า Facilitator ถ้าแปลตามคำศัพท์แล้ว น่าจะแปลว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ให้ความสะดวกหรือผู้ที่ทำให้สิ่งที่ยาก เป็นสิ่งที่ยง่ายขึ้น

นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวไว้ในหนังสือ หมอชาวบ้าน ฉบับที่ 275 เดือนมีนาคม 2545 ว่า วิทยากรกระบวนการ หมายถึง กระบวนการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งผู้บัญญัติศัพท์คือ พ.อ. นายแพทย์ทวีศักดิ์ นพเกษร ซึ่งได้กล่าวไว้ในหนังสือวิทยากรกระบวนการกับวิกฤตเกษตรกรรมว่า วิทยากรกระบวนการคือ คนกลางที่ช่วยจัดและดำเนินงานการพบปะ ประชุม อบรม ให้เกิดการคิดที่เป็นระบบ มีอิสระทางความคิดและสามารถสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างตรงไปตรงมา ด้วยการใช้เทคนิคและกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญ นอกจากนี้วิทยากรกระบวนการยังช่วยสร้างเสริมบรรยากาศแห่งมิตรภาพ ความร่วมมือที่จริงจังจริงใจ และขจัดอุปสรรคทางวัฒนธรรมที่ทำให้การคิด และการสื่อสารขาดประสิทธิภาพ

วิทยากรกระบวนการช่วยให้สมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยน และสะท้อนประสบการณ์หรือปัญหา รวมทั้งแนวทางแก้ไข ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มรับฟังซึ่งกันและกัน ช่วยตั้งประเด็นให้กลุ่มคิดเป็นระบบแลกเปลี่ยนประสบการณ์จนเข้าใจปัญหาที่แท้จริงอย่างถ่องแท้ ร่วมกันวางแผน และดำเนินงานตามแผนบนพื้นฐานประโยชน์ร่วมกัน

วิทยากรกระบวนการเปรียบเสมือนทั้งผู้จัดการ ผู้ประสานงาน ผู้สังเกต ผู้กระตุ้น ผู้สร้างบรรยากาศ ผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการสื่อสารแนวราบ เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปกับสมาชิกในกลุ่มและโค้ชการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

วรภา ชัยเลิศวณิชกุล เรียกผู้ทำหน้าที่ Facilitator ว่า “ผู้อำนวยกลุ่ม” มีหน้าที่รับผิดชอบในอันที่จะทำให้มีหลักประกันได้ว่าสมาชิกกลุ่มได้ใช้วิธีการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล โดยใช้เวลาที่สั้นหรือน้อยที่สุดในการทำงาน ในความหมายทางพฤติกรรมศาสตร์ ผู้อำนวยกลุ่มคือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์และให้ข้อมูลย้อนกลับถึงสิ่งที่ได้สังเกต ไม่ว่าจะ เป็นในด้านเนื้อหา วิธีการทำงาน ซึ่งรวมทั้งขั้นตอนในการตัดสินใจ การสื่อความหมายในกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มปฏิกิริยาของสมาชิกและวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่ม โดยผู้อำนวยกลุ่มจะทำหน้าที่รวมถึงการเป็นผู้กระตุ้นให้กลุ่มได้พิจารณาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมการพัฒนาชุมชน เรียน Facilitator ว่า “วิทยากรกระบวนการหรือผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้” เป็นผู้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นผู้จัดสถานการณ์แห่งการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ซึ่งบางทีก็เรียกว่า ผู้เอื้ออำนวยกลุ่มนั้น คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือและสนับสนุนให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ และสามารถคิดหรือตัดสินใจได้อย่างดีที่สุด และมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งวิทยากรกระบวนการจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มเกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ต้องสร้างความเข้าใจระหว่างสมาชิกและช่วยให้กลุ่มสามารถค้นหาวิธีการ แก้ไขปัญหาที่ครอบคลุม และสร้างพันธะสัญญาในระหว่างมวลหมู่สมาชิก โดยจะต้องทำตนเป็นกลาง ไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่กลุ่มอภิปรายหรือศึกษากันอยู่

เปรียบเทียบความหมายของวิทยากรในความหมายเดิมกับวิทยากรกระบวนการ

วิทยากรในความหมายเดิมและวิทยากรกระบวนการหรือผู้จัดการเรียนรู้ มีความหมายต่างกััน ดังนี้

วิทยากรในความหมายเดิม	วิทยากรกระบวนการ
1. เป็นครู (Teacher)	1. เป็นครูฝึก (Coach) ตั้งคำถาม/สะท้อนความคิดพร้อมให้คำแนะนำ
2. เป็นผู้นำความรู้มาให้ เน้นการถ่ายทอดและการฟังเรียนรู้	2. เป็นผู้จัดการกระบวนการให้เกิดความรู้เน้นการแลกเปลี่ยน
3. มีเป้าหมายให้ผู้ฟังเชื่อในสิ่งที่นำเสนอ	3. มีเป้าหมายให้ผู้ดบังเกิดความรู้ใหม่
4. วิทยากรเป็นศูนย์กลาง	4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง
5. เป็นผู้ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	5. เป็นเพียงกระจกสะท้อนให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงตนเอง
6. ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์เป็นความรับผิดชอบของวิทยากร	6. ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์เป็นความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับวิทยากร
7. การสื่อสารทางเดียว (One Way Communication)	7. การสื่อสารสองทาง (Two Way Communication)
8. มีความรู้เชี่ยวชาญเฉพาะ (Expert)	8. มีความรู้ที่เป็นสหวิทยาการ (องค์รวม)
9. ต้องตอบคำถามได้ทุกอย่าง	9. ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้รู้ทุกอย่าง ความรู้อยู่ที่การเรียนรู้ร่วมกัน
10. สนใจให้รับความรู้ ฟังพาวิทยากร พลังทวีคูณ (Synergy) และฟังพาตนเอง	10. สนใจให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
11. มุ่งยกระดับตัวความรู้	11. มุ่งยกระดับความคิด (Meta Level)
12. มักเป็นระบบปิด และไม่ยืดหยุ่น	12. เป็นระบบเปิด และยืดหยุ่น
13. สนใจเนื้อหามากกว่ากระบวนการ	13. ให้ความสนใจต่อกระบวนการปฏิสัมพันธ์และเกิดการเรียนรู้และวิธีการทำงานของผู้เข้าร่วมสัมมนาใหม่ ๆ มากกว่าการมารับเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

บทบาทหน้าที่ของวิทยากรกระบวนการ

วิทยากรกระบวนการมีบทบาทหน้าที่โดยสรุป ดังนี้

1. เป็นผู้จัดกระบวนการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน
2. เป็นผู้ให้ความรู้ และเป็นผู้รับความรู้ (แลกเปลี่ยนเรียนรู้)
3. เป็น Coach คอยชี้แนะ แนะนำ ตั้งคำถาม/สะท้อนความคิด
4. เป็นกระจกสะท้อนให้ผู้เรียนรู้ได้เห็นตัวตนและศักยภาพของตนและเพื่อน เห็นหนทางการพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้
5. เป็นผู้นำกองคาราวานที่ต้องรับผิดชอบดูแลทิศทางของกระบวนการเรียนรู้ และผู้เข้าร่วมเรียนรู้
6. เป็นผู้ให้กำลังใจในการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากมนุษย์มักมีข้อผิดพลาด ข้อด้อย ภูมิหลังที่ไม่ถูกต้อง
7. เป็นผู้ควบคุมกฎ กติกา ให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยไม่มีการทำลายความคิดกัน สามารถเรียนรู้ร่วมกันบนความแตกต่างหลากหลายได้
8. เป็นผู้สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมทางความคิด คลี่คลาย ข้อขัดแย้ง จัดการกับความแตกต่างหลากหลายอย่างสร้างสรรค์
9. เป็นผู้นำการยกระดับความคิดของผู้เข้าร่วมเรียนรู้ขึ้นไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น (Meta Level)
10. เป็นผู้วิเคราะห์ สรุปประเด็น ติดตาม สังเคราะห์ เชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่หรือวิธีปฏิบัติใหม่ๆ ได้
11. เป็นผู้เตรียมความพร้อมของกระบวนการเรียนรู้
12. เป็นผู้รับผิดชอบความสำเร็จของกระบวนการประชุม/การเรียนรู้

คุณสมบัติของวิทยากรกระบวนการ

ผู้ที่เป็นวิทยากรกระบวนการหรือผู้จัดการเรียนรู้ที่ดีนั้น ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นบุคคลที่พยายามเปลี่ยนแปลง ฝึกฝน พัฒนาตนเองและบุคคลในทีมให้เป็นผู้รอบรู้ มีโลกทัศน์ที่ถูกต้อง (Personal Mastery)
2. ให้ความเอาใจใส่กับกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมหรือกลุ่มผู้เรียน (Team Learning)
3. มีความเป็นกลาง อิสระ เป็นธรรม ไม่นอนเอียงหรืออคติ ไม่ขึ้นต่อแรงกดดันของอำนาจใดๆ
4. มีจิตใจรักมนุษย์ มีความสุขกับการเห็นมนุษย์เกิดการยกระดับทางจิตวิญญาณและภูมิปัญญา และมีความเชื่อมั่นในพลังทวีคูณ (Synergy) ระหว่างมนุษย์ ไม่ดูถูกมนุษย์
5. มีจิตใจประชาธิปไตย ใจกว้าง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม และยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ไม่เป็นเผด็จการเพื่อให้เกิดการปรับวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shares Vision)
6. มีวิธีคิดแบบองค์รวม (System Thinking)

7. มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่ติดกรอบ พร้อมทั้งจะขยาย ปรับ หรือเปลี่ยนแปลงแผนทางความคิด (Mental Model) กล้าคิด กล้าทำ กล้าจินตนาการ กล้าเปลี่ยนแปลง คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ออกนอกกรอบเดิม ๆ
8. สามารถใช้สมองซีกซ้าย – ขวาอย่างเชื่อมโยง มีทั้งศาสตร์และศิลป์ มีประสาทสัมผัสที่ดี นอกเหนือจากตาหู ฟัง ต้องมีความรู้ ความเห็นที่ชัดเจน เป็นนักสังเกตการณ์ มีความละเอียดอ่อน (Sensibility)
9. สามารถรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของคนได้ง่าย
10. มีอารมณ์ที่ดี สมานิติ ใจเย็น ไม่ตื่นตระหนกง่าย ไม่ฉุนเฉียว ไม่เอาแต่ใจตัวเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีความสนุกตื่นเต้นตลอดเวลากับการปฏิสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของมนุษย์
11. ให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ และสังคมโดยเฉพาะการสื่อสาร 2 ทาง (Two Way Communication)
12. กล้าตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบสูง

อ้างอิง : กองฝึกอบรม กรมการพัฒนาชุมชน. 2552. วิทยากรกระบวนการ (Facilitator) คือใคร (Online)

http://cddweb.cdd.go.th/tr_di/documentary/tr_dihrrdoco11.html

